

Marieta i lo Gat Batxiller

Quan Marieta va pujar des del riu a la carretera per les escaleretes la calor començava a fer-se intensa per lo avançat del matí.

Mentres havia estat "llavant la roba" a la glera havia estat molt bé. La presència de l'aigua i les esquingades buscades la refrescaven, fent que lo treball, pesat i dur a l'hivern, se tornés una experiència gratificant al calorós mes de juny, on los dies son interminables i les nits ho pareixen més per lo aufendós que resulta intentar conciliar la son en la calor i els mosquits.

A pocs metres les veus i cançons de les dones que han quedat abaix, comencen a "diluir-se" entre el refrescant roido de l'aigua avançant entre canyars i cantals, i els que venen del davant, los propis de una ciutat pròspera, inquieta i molt treballadora d'un dia de feina.

Una veu provinent del riu, de una dona jove, potent i nerviosa crida algo, del que Marieta sol arriba a entendre lo seu nom. Un coro de rialles se fan molt perceptibles... Marieta somriu, sap que qui ho ha dit es la Francisqueta, casada jove i de "poc senderi", i també sap segur que era una "verderolada".

Antes de travessar la carretera te que deixar pas al camió del gel, que des de Lleida porta barres pa les botigues, pa'l Cafe de Josepet i pel Casino del carrer Major, a més d' algun que altre encàrrec puntual. Sempre porta "genero de sobres", per que, "dia si, dia també", hi ha persones que acodisen a comprar-li directament per algun event, o los que demanen porcions de barra o senceres per compartir o revendre... Lo gel és un luxe al alcanç de poca gent!

Durant lo moment que dura la parada aprofita i se coloca bé les dos cistelles que porta acaramullades de la roba llavada, una gran al cap i un altra al braç. Pesa molt per que ella sempre mira d'avençar tot lo que pot i carrega massa.

Marieta està a la seixantena ben entrada, i encara que sempre ha estat forta i sana, los anys ja es fan notar.

Quan era més jove prenia sempre la direcció del carrer del Banco, el més ràpid i empinat de totes les rutes, però, val la pena ja que permet plantar-se al carrer de la Redorta en un moment.

Sempre ha estat la seva ruta preferida, per que, a més de ràpida, quan "corona" al "Palomar" casi sempre entra a la botiga que hi ha als baixos de la casa a "mercar" qualsevol cosa que hagi de "menester".

Però sol es la excusa per fer "la paradeta" al final de la costa, recuperar l'aliendo i, aprofitant, fer la xerradeta en lo veïnal i algun client de la botiga. Allí sempre t'enteres de moltes novetats", no sol de Fraga, si no també de bona part de la comarca.

Marieta i lo Gat Batxiller

Avui triarà un altra ruta, ja ha pujat per allí "lego maiti" en dos "cantes" quan ha anat a buscar aigua al riu, i se troba una mica cansada pel gran l'esforç que li ha suposat "carregar" tan pes costa amunt. A més tampoc té cap pressa per que no l'espera ningú per dinar. Lo Sidro sempre ho fa a l'horta del Camí de la Font o al mont a Mont Ral.

Los dies que no te que anar a l'horta, li encanta dinar sola. Ho fa sense parar la mesa "conforme déu mana". Ara hi ha abundància de tot i en uns tomates, ceba, olives i una mica d'all s'improvisa una amanida boníssima. Després una mica d'adob" i un mullarero de tomate la fan la dona més feliç del mon... Ja vindrà la "bogeria" del temps de les figues!

La carretera sempre està viva, a la matinada i allà al tard abarrotada per una processó de pagesos que en carros i animals van i venen des de les hortes i des dels "monts".

A primera hora, quan encara és de nit tancada, los cascos des animals y les rodes en banda de ferro dels carros i carretes fan un ruido sec i desagradable mentres salten, més que roden, pels carrers "encodisats", que junt en algun bofit i bram d'animal, formen un estrèpit silenciós de paraules, interromput puntualment per qualsevol sonido de pagès traginer i algun renec no massa convincent per posar a la fila a alguna mula díscola.

Lo pont de ferro s'il·lumina en los fanalets dels carros, i s'emplena de ombres que al moure's li donen un aspecte quasi màgic.

Homes, dones i bèsties, descansats i alimentats, en la frescoreta de la nit marxen en pau a les seves obligacions.

No és així al tard, al retiro. La caravana va creixent alimentada pels camins, caminets i senders que no deixen de vomitar gent, carros i animals en albardes, que quan arriben a la carretera pareix que col·lapsen i no puguin tornar a avançar mai més.

Però no és així, en realitat és com una coreografia perfecta, que sense corre i de forma molt eficient no para de repartir als ocupants per les principals artèries de la ciutat, que no son altres que les pujades (sempre pujades) que lis corresponen... Lo carrer del "Banco", Lo "Barranc", La "Costereta del Muntanyès", la "Costa Santa Ana", la pujada al Segonyer"...

Marieta i lo Gat Batxiller

Homes i cavalleries se van posant nerviosos conforme s'apropen als carrers, tortuosos i molt empinats per els que tindran que "escalar" als seus destins.

Esgotats per la feina i la calor, totes les pors apareixen en est precís moment...

La del pagès per que dubte dels seus càlculs al hora d'afrontar la pujada tan cansats i carregats, i la del animal que sap que tornarà a patir molt, just al precís moment que sent xiulà i colpejar les vares als lloms dels que els precedeixen i comencen a pujar.

Tot passa entre renecs i violentíssims crits humans... La bestia sap que també li en tocarà!

Cada dia, durant un temps curt, tota Fraga és un infern de crits, cops, renecs i brams.

"La Carretera", afegada entre les cases i lo riu, es l'arteria per la que circula bona part del trànsit que va de Saragossa a Barcelona.

Los pocs vehicles a motor que hi passen, sol creuar l'imponent "pont de ferro", fan aixecar la vista a les persones que circulen per ella, seguint-los en la mirada hasta que se perden buscant la pujada del "Revolt" en direcció a Lleida. La canalla se hi penja i corre perseguint-los un bon bocí. A L'any deu cada cotxe que passa encara es una "novetat" i una festa.

Allí, a la carretera, hi treballa molta gent, hi ha una industria de serveis molt dinàmica... Se reparen i fabriquen carros, hi ha un molí d'oli, una ferreria, un guarnicioner, una fusteria, se fan avarques, cistelles...

Just per davant de la ferreria és per on passa Marieta, buscant la "Costereta del Muntanyès". Lo pols negre del terra, la olor del carbó de la farga i lo rítmic colpejar de martells a la enclusa no deixen cap tipus de dubte sobre quin tipus d'indústria es.

Enfila la pujada, saludant en un "bon dia mos de déu" a dos dones vestides totes de negre rigorós, que series i circumspectes li contesten d'igual forma com si fos una oració.

Torç a "ca Prada" i pren lo carrer Sant Sebastià, ple de canalla jugant al cantó on s'estén la sombra.

Totes les portes i finestres estan obertes. Un aroma de "mil menjars" cuinant-se omple l'aire de promeses suculentes. I tot entre veus, rises, crits, plosos de nadó, cançons, roïdos de caceroles i cacharros... Son casi les dotze i a la una se dina, així que l'activitat es febril.

Marieta i lo Gat Batxiller

Marieta arriba a la plaça, sugorosa i sofocada. Descansa les cistelles a la pareteta de davant de misa.

La calor comença a ser intensa i Marieta entra uns metres dins del temple.

Immediatament nota la frescoreta que l'envolta i reconforta. La olor de ciri, encens i humitat son sensacions familiars que la fan sentir bé, com a protegida, i de forma automàtica se senya.

Quan la vista se li va acostumbran a l'obscuritat, veu algunes dones velles resant, una agenollada i les altres assentades. És l'hora del "Angelus" i algunes persones encara conservan algunas costums antigues... A part de que'l fervó en fresca sempre és més consistent!

Marieta té una "temó" però creure no creu massa. Un mal primer part no li va deixar tindre més fills i Sidret va viure poc, casi res. Tan poc que molts camins li pareix que mai va existir. Que tot va ser un mal somni.

En Sidro no hi parlen mai, quan ho feien, fa molts anys, era molt dolorós pels dos i van deixar de fer-ho. Encara que ara creu que a ell li passa com a ella... Ja està bé així com està!

La plaça està sempre molt transitada, es lo centre de la vida pública, se hi fan mercats, festes, trobades, hi venen titiriteros i comedians... Hi ha paradetes de verdures, de fruites, de flors, de llamins, de roba.

Es lo centre del "trencaclosques" que és Fraga, un laberint de carrers empinats i secanelles impossibles i que sol allí se tornen en algo coherent.

A principis de juny està molt transitada, la gent encara no ha marxat a les hortes a passar l'estiu, apropant-se a la feina i fugint, al mateix temps, dels dies i nits d'infern que hi ha als mesos de juliol i agost.

Fraga se buida hasda'l setembre, i los carrers ara bulliciosos i plens de vida la perden, tornant-se espais de silenci quasi fantasmagòrics.

Portes i finestres tancades i barrades, donen al que eventualment pugui transitar per ells la impressió de que allà mai hi tornarà cap altra forma de vida que no sigui la dels gats i alguna rateta, inclús los gossos han marxat en los amos.

La poca gent que passa l'estiu a la ciutat pateix la intensa calor, molt apegalosa i persistent que acabaria per fer-te embogir de durar algun mes més... Tot i això de nit se tanquen portes i s'ajusten finestres.

Marieta i lo Gat Batxiller

Encara no fa massa anys los llops campaven pels carrers quan la gent dormia i van passar moltes desgràcies.

Lo silenci, la nit i la por propiciaven les llegendes, que se convertien en "fets certs" quan es contaven davant del foc a les llargues nits d'hivern.

Molts llops, bruixes, dimonis i ressuscitats van començar la seva existència als silencis de les nits de calor i soledat del estiu.

Al passar per davant de l'ajuntament una veu la va "cridar que passés", era la de la seva sobrina Antonieta, filla de la Angeleta, germana de Sidro.

Marieta va deixar los cistells de la roba a terra i va entrar.

Antonieta estava a una fila on havien una quarantena de persones davant d'un alguacil, que sentat a una petita tauleta llegia uns papers i donava informació, un per un, als grups d'assistents.

Agarrant a sa tia de "bracete", va dir-li que, com a cada dia, va passar a veure si havia "novetats", i que avui sí que n'havia.

Marieta va abraçar i besar a la sobrina, que estava sola, i entre nerviosa i emocionada li va comentar que ja casi li tocava.

A principis d'any l'exèrcit espanyol va començar a repatriar als soldats que van participar a la exitosa Campanya del Marroc. Un bàlsam després dels encara recents desastres de Cuba i Filipines.

Entre eixos soldats estava Ramón, lo novio de l'Antonieta, del que no havien tingut carta des-del mes de gener, i del que no sabien on parava. Encara que creien que no tornaria a casa, ja que no estava llicenciat per que li faltaven quinze mesos de mili.

Durant deu llargs minuts, xerrant molt de res, Marieta i Antonieta, abraçades van esperar lo turno.

Blas, l'alguacil, molt circumspecte, lis va preguntar lo nom del soldat. Antonieta va "proclamar" el nom i apellit del seu estimat.

Sense cap entonació ni sentiment, l'alguacil, despues de buscar-lo en lo dit, al llarg de varies pàgines, lis va llegir que es trobava a un cuartel de Cartagena esperant destí.

Rebuscant a un petate que tenia als peus, va treure una carta que va entregar a l'Antonieta, que plorosa i exultant va mirar-la com extasiada, preguntant-li a Blas qué si era de Ramón.

Com que cap de les dos sabia llegir, casi sense despedir-se, Antonieta va marxar corrent a que la "señorita" Concha, mestra i amiga de la

Marieta i lo Gat Batxiller

família, li llegís les novetats i contestés la carta de Ramón, que tampoc "sabia de lletra" i per tant no l'havia escrit.

Marieta rie i era feliç per la seva sobrina, sabia lo que era això. Ella mateixa ho havia viscut en Sidro molts anys abans, quan li va tocar anar a la guerra de successió entre carlistes i alfonsinos. Guerra que mai havia entès, com tampoc n'havia entès mai cap altra... Les guerres no s'entenen, se pateixen, i sol son "puestos" on moren los pobres per les discussions i codicies dels poderosos... Mai cap poderós mor a cap guerra que hagi iniciat!

En bon garbo i d'un excel·lent humor, Marieta va emprendre la pujada a la part alta del carrer Redorta on vivia... Preguntant-se divertida; on devia de parar aquella Cartagena?... Si Ramón estaria ja a Espanya?

Al arribar a casa va deixar les cistelles al pedrís, mentres prenia la clau de la "botera" per obrir la porta.

Casi mai la tancava en clau, sol a la nit, però en poques setmanes havia tingut un parell de sustos. Al tornar a casa s'havia trobat les coses del aparador del menjador per enterra i com si li haguessin regirat l'alcova. També li havia faltat algunes coses de menjar de la cuina i del rebost. Però ni l'anell, ni los ventalls, ni los rosaris los havien tocat.

Li havia donat moltes voltes, però no encertava a pensar en cap veí capaç de fer algo així, i tampoc havia vist ningú a cap foraster aquells dies.

En realitat no li havien pres res de valor, tret d'una mica de menjar, la resta havia consistit sol en regirar.

Havia arribat a pensar que fos aquell gat negre, però un gat no obre caixons, i molt menos els torna a tancar.

A banda d'això, lo cert es que aquell gat li posava la "pell de gallina", es passava hores mirant-la, aguantant-la, quiet i atent a cada moviment d'ella. Ho feia des-de les teulades veïnes, i alguns camins saltava al avant pit de la finestra de la cuina, però mai havia entrat estan ella a casa.

Per molt de que ella vulgues atreure'l al principi en menjar i paraules carinyoses, mai no es va arrimar, seguia immòbil aguantant, com si esperes alguna cossa. Havia algo inquietant a la seva actitud que li posava la pell de gallina.

Marieta i lo Gat Batxiller

Va preguntar als veïns si era d'algú, però no ho era. En realitat mai no l'havia vist ningú.

Però no era un gat "del carrer", per que se el veia ben alimentat i il·lustrós.

Sidro, tampoc l'havia vist mai. Al tard lo gat marxava i no tornava hasda lo dia següent. Per tant quan arribava de nit, ja no hi era. Los diumenges i dies de festa tampoc venia. Sidro se lin en fotia, i li deia que "tenia massa temps lliure" i veia "gats fantasma".

Algun dia, mentres treien los aparells i arreglaven la mula, antes de sopar, Sidro, fotón, li preguntava què li havia dit lo gat aquell dia.

Al obrir la porta del carrer, un aire fresc en aroma a palla nova i sabó recien fet la va acariciar. Fa pocs dies havien canviat la palla de la quadra i a la bodega tenia assecant-se lo sabó, tota la casa s'impregnava d'aquestes bones olors..

Va prendre una de les cistelles i en "quatre garrades", per una escala molt estreta i de un sol tram, va plantar-se al primer pis de la seva casa. Lo qual consisteix en un petit menjador en un fogaril a la paret oposada a la porta d'entrada. Moblat en quatre silles de boba, una mesa de taules i un aparador baix en calaixos, sobre el que hi ha un espill al que Marieta ha adornat en unes fotos familiars, postals i algun petit record, com el cendré de Saragossa que li va portar lo tío Salvador del viatge de bodes.

Les parets les decoren un "sagrat cor" d'escaiola pintada i un calendari en una foto de fruites.

Un repartidor done a una petita estància rectangular on se cuina a una moderna "econòmica" de carbó, i al extrem d'ella un minúscul rebost, on s'aprecien tres tenalles de diferents tamanys que contenen la carn en adob i les olives, algunes caixes de fusta apilades i una caragolera. Alls, nyores, llorer, timó, romé i altres espècies i condiments perfumen l'espai en una olor indefinible però molt agradable.

La tercera peça es l'alcova, que no té cap altre mobiliari que un llit de ferro en una colcha de ganchillo, que va fer la pròpia Marieta aquell hivern tan llarg i fred. Dos mesetes de nit en lo sobre de marmol i un armari de dos portes de taules completen lo mobiliari. Suficient, comptant que al pis de dalt hi ha dos quartos vuits. Un d'ells té dos "canyissos" aixecats en uns cavallets, sobre el que s'hi posa tota la roba de la casa. Al altre hi ha un llit sense parar, sol en lo sunyer de

Marieta i lo Gat Batxiller

taules i un matalàs tapat en una manta vella. Es lo dels hostes, si algun dia ne hi hagués alguna!

La tercera planta està ocupada per "l'engolfa" i lo "solonà", partida en dos mitats, esta última descoberta, i l'altra sense fatxada. Dos gàbies grans de fusta i tela metàl·lica habitades per conills una i gallines ponedores i un gall l'altra, arrimades a la part coberta fan que l'estància sigui visitada varios camins al dia.

Sacs d'ametlles, tomates de penjar i un canyís en pinyols secs de mullarero, a mes de unes quantes caixes, porgadors, cistelles plenes de cacharros i ferramentes manuals completen la estampa.

La casa es humilde però te de tot lo que s'ha de menester per viure dignament. Fa poc la van blanquejar en calç, per dins i per fora, menos al menjador que li van posar "blavet" per fer-lo més acollidor.

Inclús l'entrada, oberta a la quadra on descansa la mula i se guarden l'albarda, aparells i aperos, s'encarrega Marieta de que sempre estigui limpia i endreçada.

Quan arriba Sidro ja sol ser de nit, sempre és tardà, Marieta sempre l'espera abaix, parlant en alguna veïna.

Tot lo carrer està ple, dèbilment il·luminat per les llums que ixen de les portes obertes de les cases i algun farol trist que hi ha, molt de tant en quant.

Al estiu, animals i persones arriben molt cansats i contents de tornar a casa. Encara que els homes, com a bons fragatins, no ho demostren casi mai. A esta terra les emocions masculines, de tristor o d'alegria, sempre s'amaguen... I les de les dones "depend", sol la canalla té certa venia.

Gats i gossos se sumen a "la festa" rebint en nyagols i miols d'alegria als seus amos. Los crits, renecs, cops de vara i brams se van apagant, transformant-se poc a poc en mil ruidos de frenètica activitat i altres tantes converses.

A la zona, les cases son petites, los corrals escassos i també molt petits, per lo que los carros normalment dormen al carrer. Així que la primera feina, lo dia que se va en lo carro, és descarregar-los de lo que porten del camp; verduretes, alguna fruita, alfals... Se desenganxant i a continuació s'entren les bèsties, se li treuen los aparells i se guarden

Marieta i lo Gat Batxiller

cuidadosament. Se'ls raspalla, se lis posa aigua i menjar, que sol ser gra i alfals...

La salut i benestar de les bèsties és fonamental per la economia d'una família.

Sol quan han tancat les portes, mentres arreglen a "Campeona", que així se diu la mula, Sidro relaxa la cara, inclús sol somriure, i sense mirar a Marieta li pregunta pel dia, i ella, també sense mirar-lo, li contesta en un simple bé.

Després d'un breu silenci, un d'ells, generalment Marieta, comença a contar algo del dia i a continuació l'altre fa lo propi.

És a partir d'a llavors quan tot se normalitza i tornen a ser ells mateixos. Tot se fa fàcil i flueix la comunicació. Cada dia passa, és com una catarsis, un inici que ha de produir-se cada tard, encara que han passat ja més de quaranta anys des d'aquell dia que Sidro la va anar a fer "demanar".

Marieta puja directament al solonà a estendre la roba, fa dos viatges; primer treu los llençols, per que fa calor i sap que mentres los estigui penjant li refrescaran la cara i los braços, a més de fer ombra mentres esten la resta de la bugada.

Encara que ha "apanyat" als animals lego maiti, obre les gàbies i les endreça una mica, pren a una conilla que està a punt de parir i li toca la panxa, nota com se mouen les cries i li encanta la sensació.

Com si fos la cosa més delicada del mon, torna a deixar-la a la gàbia i per l'angosta escala, es dirigeix a la cuina morta de gana. Ja son les dos tocases i d'estar en Sidro ja faria més d'una hora que haguessin dinat.

Baixant les escales, se'n dona conte que necessita anar al "comú", que en totes les coses i novetats del matí no ha orinat des de primera hora, quan ha baixat al riu a llavar.

Lo comú, situat al cantó de la quadra, s'ubica a un quarto mínim, on queda l'espai just per ajustar la petita porta de fusta contra els genolls de qui si assenta. Es de pedra arrebossada i en una tapa cilíndrica de fusta en un ansa del mateix material.

Marieta no acaba de tancar mai la porta quan l'usa, de fet, per l'obertura que queda, sol mirar en direcció a la porta del carrer que de dia sempre està oberta de par en par.

Marieta i lo Gat Batxiller

Quan va a eixir, es queda com clavada, allí assentat al mig del carrer, mirant en direcció a on està ella, està lo gat negre. No mou un múscul, mira atentament, alçat i com desafiant. Ha aparegut de repent, casi com si s'hagués materialitzat per art de màgia.

Dubte però is, espentejant la porta violentament, pren l'escompis que està recolzat a la paret, i se dirigeix cap al gat en la intenció de "fotre-li una bona manegada".

Encara no ha fet lo segon pas que lo gat "ha volat", però Marieta, que no ha parat de córrer, esperant "enganxar-lo" al torcé.

Se troba al mig del carrer en l'escompis aixecat a un braç, com si fos una espasa, respirant fort i en los ulls injectats de sang, fruit de la descàrrega d'adrenalina que li ha provocat la por.

Lo gat ja no hi està, però a menys de dos metres, parada i mirant-la en cara d'estupefacció està la seva veïna, La "So Meliga", que no atina a moure's ni a dir res, durant los tres segons eternals, que Marieta tarda en baixar el braç i canviar la seva expressió furibunda per una més pareguda a la seva habitual, dolça i serena.

La So Carmeta "La Meliga", viu a dos cases de ella, te molts anys, es viuda i vesteix de "dol rigorós". Les arrugues de la cara i una esquena molt corbada contenen una història de treball i sofriment.

Té tres filles ben casades que mai la venen a veure, i casi mai parla en ningú...

Encara que sempre ha estat una bona veïna, les "llengües" sempre han parlat molt d'ella, de quan era jove i de com "venia" los seus serveis per qualsevol asunto que li reportés algun "ral".

Va treballar molts anys de "mossa" a "Cal Oms". Als anys de més esplendor d'aquella casa, emparentada en la baronia de Eroles, una de les més rànries i influents de Catalunya.

Contenen que feia de "mantinguda i Celestina" del senyor, i que la seva primera filla era d'ell. Quan est se va enterar del seu estat, la va casar en Pedro, un mosso de la casa, i lis va donar unes fanecades de terra a la partida baixa i la caseta on viu ara.

Quan la senyora "Oms" va enterar-se, va desterrar al seu marit, que no tenia més patrimoni que el nom, a Calaf, a una casa pairal que tenien allí... I claro la So Meliga i el seu marit Pedro van perdre tota la protecció que podien tenir i esperar.

Marieta i lo Gat Batxiller

Durant molts anys, encara ho fia ara, preparava unguents i curava en "creus i oracions".

Alguns deien, mentres se senyaven, que no era precisament a Déu a qui resava!

També se deia que curava el "mal d'ull"... I que per alguns rals lo provocava.

"Pareix que hakis vist lo dimoni", va dir-li la So Meliga. Ho va fer en una cara entre "fotona" i encantada.

-Perdona Carmeta, estava espantant un gat...

La So Meliga va començar a riure-se'n de Marieta, sense deixar de mirar-la als ulls.

-Deu haver-te pres algo de molt valor lo gat pa lo enfadada que estàs!

-No, no m'ha pres res, és que...

Me fa por, sempre m'observa i entre a casa i regira les coses... Sempre mira atent.

Hi ha camins que me se posa tota la "carn de gallina" sense motiu. Llavors miro pel voltant i allí està observant-me... Es com si me vigilés, com si esperés algo... Me fa por!

-Això és que tens rates per casa!, va dir la So Meliga pujant lo tono i la intensitat de la rissa.

Por d'un pobre gat!... Qui ho hauria de dir!...

Sense parar de riure va "girar gropera" i se'n va entornar cap a casa.

Marieta se va quedar uns moments al mig del carrer en l'escompís a la mà, ara apojat al terra, mirant con la Carmeta va entrà a casa seva, en una estranya sensació de ridícul i molta intranquil·litat.

Va respirar fort i va començar a pensar en les coses que encara havia de fer avui. Poc a poc, la sensació de intranquil·litat va començar a desaparèixer, encara que no del tot.

Marieta era conscient de que tot això era "una tonteria" i va començar a pensar que lo seu cap no anava tot lo redó que tocava.

La tarda la va passar sargint roba del Sidro i després fent massa de pa, que l'on demà aniria a fornejar. Això era una de les coses que més li xocava fer a la vida.

Va pastar una bona quantitat de farina, fent-ho com sol ella ho feia, com una litúrgia que troba el punt àlgid quan afegeix lo rent i

Marieta i lo Gat Batxiller

posteriorment en separa una porció per “la pròxima” pasterada. La guarda entre draps de llençol blancs con los primers dents d’un nadó i en los moviments propis del mossèn quan consagra la sagrada forma.

Al tard, encara en lo sol pel damunt de Sant Simó, va encendre lo fogaril. Avui lo sopar seria una amanida i borraïnes en torrada escaldada en molt all i un ou. Es un dels sopars més estimats del Sidro i d’ella mateixa.

En sopar, mentres xerren, xafen quatre armelles i alguna nou o avellana... I sempre “cau” algun “traguet” del porró dolç, cosa que sempre ajuda a dormir.

Per Marieta son instants feliços, calmats i serenos. Moments que encara que sempre s’aprofita per fer alguna cosa mentres tants, com desgranar faves, treure pedres de les lentejes o qualsevol altra cosa. D’alguna manera, representen la merescuda recompensa al esforç i lluita diària.

Dreta, a la bancada de cuina, pelant unes patates per la verdura, absorta als seus pensaments, i totalment absent de qualsevol realitat, nota una fredor que li corre per la esquena, los braços il cap, que se torna en calor a la cara i carn de gallina als braços.

Se gira, poc a poc, cap al fogaril que te detras d’on està treballant. Sap lo que passa i no voldria encertar-ho... Però si!

Allí, al fogaril, a una silleta baixa, prop de l’olla en aigua bullint on farà la verdura està lo gat, mirant-la en silenci.

No l’ha sentit entrar!... És com un fantasma negre, a la mirada del animal vol veure lo mal absolut i un preludi d’algo molt dolent que passarà. Representa la concreció de la por més irracional i primitiva de totes... La de lo desconegut!

Marieta, gelada i aterroritzada crida i recula. Lo gat no se mou, sol mira i a Marieta li pareix veure un rictus de risa a la cara del gat, cosa que encara l’espanta més... Ia fa sentir-se atrapada, vulnerable i en molt perill... Sol vol que marxi lo gat, que passi ràpid eix moment de terror i forta pertorbació.

Lluny d’això lo gat s’incorpora, als seus ulls se fa gran, “eulore” la por d’ella, donant-li la sensació a Marieta de que això el fa més fort i violent.

Marieta i lo Gat Batxiller

Dreta, comença a reaccionar sense perdre la vista del animal, per que sent que si ho fa ell l'atacarà.

En les mans a l'esquena, busca algo a la bancada en que es pugui defendre.

Troba lo morter de pedra i tal i com lo pren li tira al gat... Ho fa en tota la força que dona el pànic més absolut i la sensació de estar lluitant per la vida pròpia.

Lo morter no encerta al seu objectiu, però si a l'olla en aigua bullint, que cau del "tres peus" i el seu contingut se bolca sobre lo gat, que víctima de un dolor insuportable salta, bufa i rebufo, corrent per tota la cuina i semblant un caos de coses caigudes i trencades al seu pas... Per una fracció de segon, mira a Marieta i es perd saltant al buit per la finestra oberta.

Sense donar-se'n conte Marieta se troba assentada a terra. Les cames li han fallat i ella ni ho ha notat. Plora i tremola com una "fulla al arbre". Perd la noció del temps, però durant una bona estona està així.

Poc a poc, deixa de plorar i "la llum" va tornant al seu cap. El trauma deixa un petit pas a la reflexió i a la consciència de la situació tan terrible i desagradable que ha viscut.

Recuperades les forces en bona mesura, tremolant encara, torna a preparar les coses per fer lo sopar.

Al prendre l'olla i tornar-la a posar al foc, sent com una debilitat i una esgarrifor, mentres pensa en lo gat animal i la terrible escaldada que li ha provocat.

També pensa en que probablement tot lo que ha passat ha estat fruit del seu cap.

Mentres arreplega lo desastre una gran tristor li punxa al pit, no pot treure's del cap al pobre gat i les terribles ferides que li haurà provocat l'incident.

Quan baixa al carrer a esperar a Sidro ja és de nit, però el carrer fa molt goig, tot ple de gent, rialles, converses als carros arribant. Tot fa que Marieta ja se troba molt més millor.

Quan veu arribar a Sidro "discutint-se" en Campeona, li entra una sensació de tranquil·litat i seguretat, com si ja pogués "abandonar-se" per avui i descansar.

Sidro observa com ella avui lo mira diferent, com a millor, però al carrer no se parla, faltaria més!... Esperaria a entrar i com sempre, quan ella ho considerés oportú, li contaria "les novetats", si és que ne havia hagut.

Marieta i lo Gat Batxiller

Van descarregar i desaparellar més ràpid que quan plou o fa molt fred. Marieta volia acabar de seguida, tancar-se a casa i que acabar aquell dia d'un camí.

Tant se notava, era tan evident, que Sidro va fer allò que mai havia fet; preguntar antes d'hora, just al fermar l'animal i mentres Marieta tancava la porta del carrer:

-Te veig rara avui, que mas de dir alguna cosa?

Marieta no li va contestar, se li va abraçar i va començar a plorar, soltant la part de tensió que encara no havia tret.

Sidro va mirar de calmar-la però sense forçar-la que li expliqués que passava. Simplement va deixar-la que s'esplaiés. Encara que ell començava a estar molt espantat per veure-la així.

Passats uns moments, Marieta va assecar-se les llàgrimes en lo davantal, i separant-se de Sidro va dirigir-se a les paques de palla, mentres Sidro, callat però impacient de saber, va dirigir-se a Campeona.

Mentres Marieta posava la palla al pessebre, Sidro raspallava al animal, ella li va contar tot a Sidro. Ell, en total silenci, va escoltar a la seva dona, que ja no plorava i se la veia molt més aliviada.

Quan va acabar, va hi haure un silenci llarg, on sol se sentia lo raspall sobre la pell del animal.

Sidro lo va trencar en un: "demà te'n vens a l'horta en jo, que estàs massa sola asti a casa".

La nit va ser tranquil·la, les converses curtes i en molt monosíl·lab. Antes d'anar a dormir Marieta li va preguntar a Sidro que qué ni pensava de tot allò.

Sidro li va dir que la por entra per qualsevol gatera i fa lo niu a qualquier cap.

Que ell havia vist, quan va servir a l'Àfrica, com la por a la guerra, era més dolenta i insuportable que l'horror de la pròpia realitat.

Antes d'adormir-se, Marieta va pensar en lo pobre gat i lo mal que li havia fet en la seva bogeria.

Marieta i lo Gat Batxiller

Eren dos quarts de cinc tocats quan van aixecar-se, era una nit serena i estelada. Marieta va pujar a la engolfa a "apanyar" los animals i a buscar algo de tocino i alguna botifarra del mondongo pa fer lo dinar a l'horta. En quatre mongetes seques, apio, all i una mica de verdura, faria un "topí" molt bo.

Al eixir del quarto del rebost, va tindre una bona panoràmica de l'Hort del Hospital, dèbilment enllumenat per una tímida lluna creixent, en alguna llum d'oli que se veia per les finestres i a alguna entrada, que la gent més matinera ja havia encès.

Era com un quadro, de color blau marí fosc, que en les pinzellades de color de les llums, les esteles relluents i un "camí de Santiago" tan visible que pareixia que se'l podia tocar. Un cel que el retallava l'imponent campanar de Sant Pere, que adquiria un caràcter quasi màgic.

Marieta va quedar-se "encantada" mirant l'espectacle i va sentir pau i algo paregut a la felicitat. Cos i ànima en equilibri i serenitat, que li van fer superar i oblidar completament lo viscut lo dia anterior, encara que sol fos per un moment.

Mentres Marieta preparava l'esmorzar, Sidro posava los aparells a la mula. Sempre li donava algun llamí, consistent en figues, orellanes o fruita. I es que Sidro la volia molt. Inclús quan ningú los escoltava, o això es pensava, li parlava de forma carinyosa.

Quan Marieta va asomar-se a l'escala per avisar a Sidro ja ho tenia preparat, va sentir-lo dient-li lo "guapa" que era la "seua Campeona". Li van entrar moltes ganes de riure, però no ho va fer, per que la rissa podria haver-se interpretat com a fotona i no era així. Tot lo contrari, era una rissa plena d'alegria per lo que significava. Volia dir que tot anava bé.

L'esmorzar, consistent en un ou estrellat, tocino viat, formatge i una mica de "pa de figa" de postres, s'acompanyava en cafe d'ordi. El qual van prendre de molt bona gana.

Mentres Marieta se va quedar a endreçar una mica i a preparar la cistella en los aliments, Sidro va baixar a enganxar a Campeona. Encara no havien passat cinc minuts que ella va baixar en quatre garrades.

Abaix es va sorprendre de que L'animal, encara que aparellat, continuava estan a la quadra.

Marieta i lo Gat Batxiller

Des del carrer, se escolten veus dels veïns, que pareixen més murmuracions que converses.

A Marieta li fa "un bolquet lo cor", deixant la cistella al terra tot lo cos comença a tremolar-li.

Te que prendre aire per creuar lo dentell de la porta del carrer, encara que no veu a ningú al carrer, sap perfectament en quina direcció ha de mirar.

Quan ho fa veu a "tot lo carrer" mirant a la casa de la So Meliga. S'arrima al corro de les dones i pregunta que passa?

La So Francisqueta, veïna "paret i mitgera" de la Carmeta la Meliga, li diu que lo sereno, alla les quatre, passant per carrer, ha sentit ploriquejos des de la casa.

Com que la porta del carrer sol estava ajustada i ha entrat a veure que passava.

A dins se l'ha trobat tirada per terra, molt maleta, tota "espellada" com si s'hagués cremat o escaldat tot lo cos. Ha corregut a buscar al doctor i que ara està mirant-la.

-Pos que susto!... Quan hem baixat mos ham "trobat en tot lo percal"

Marieta busca en los ulls a Sidro que ja la està mirant. Te la cara espantada de qui no sap que passa. L'expressió del horror a lo desconegut, la del abisme de les pors atàviques concentrades en una concreció tan real com l'aire que estan respirant.